

Ростислав ПОЛЩУК

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПОРТ

ВСТУП

Ростислав ПОЛІЩУК

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПОРТ

Методичні настанови

Львів
ЛДУФК ім. Івана Боберського
2022

УДК 796.034.2

П50

Рецензенти:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Я.В. Тимчак

(Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського);

доктор історичних наук, доцент

А.О. Сова

(Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського);

кандидат філософських наук, доцент

В.В. Джунь

(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Рекомендувала до друку вчена рада

Львівського державного університету фізичної культури

імені Івана Боберського

(протокол № 6 від 22 лютого 2022 року)

П50 **Поліщук Р.**

Національний спорт : метод. наст. / Ростислав Поліщук. – Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. – 60 с.

ISBN 978-617-7336-92-0

Методичні настанови із навчальної дисципліни «Національний спорт» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Подано навчально-методичні матеріали, поради щодо виконання самостійних робіт, підготовки семінарських занять та індивідуальних завдань, їх технічного оформлення і захисту. Матеріали розроблено з урахуванням специфіки викладання гуманітарних дисциплін у закладі вищої освіти фізкультурно-спортивно профілю. Подано термінологічний словник, який відповідає загальній концепції курсу з акцентом на спеціалізації студентів.

УДК 796.034.2

ISBN 978-617-7336-92-0

© Поліщук Р.М., 2022

© Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, 2022

ВСТУП

Методичні настанови з нормативної навчальної дисципліни «Національний спорт» сформовано відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності: 017 «Фізична культура і спорт».

Предметом осмислення цієї дисципліни є сукупність тіловиховних форм, взаємовідносин людей у національній культурі в контексті світової культури, їхній поєднаний ціннісний зміст і значущість; процеси, які допомагають почуттєвому пізнанню дійсності формуючи почуття гідності в ставленні до своєї нації і загалом до культури; історія та значення національних видів спорту, їх популяризація.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна має споріднені теми з курсами історії фізичної культури, історії української культури, культурології, олімпійської освіти, психології спорту, світоглядними засадами тіловиховання, філософськими аспектами фізичної культури і спорту.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Національний спорт» є формування у студентів розуміння системи цінностей, поглядів, норм поведінки людей у певній культурі, засвоєння студентами основних теоретичних положень та формування систематизованих знань із теорії національних видів спорту.

1.2. Процес вивчення дисципліни «Національний спорт» спрямовано на формування таких спеціальних компетенцій: здатність використовувати ціннісний потенціал національної системи тілового виховання для формування основ здорового способу життя, інтересу та потреби до регулярних занять фізичними вправами і спортом, посилення національної ідентифікації суб'єктів.

2. Компетентності

Основною концептуальною ідеєю формування ключових компетентностей є підготовка нового покоління, яке володіє навичками ухвалення адекватних рішень у соціальній та професійній діяльності, здатне до виходу за межі конкретної професійної діяльності, готове активно діяти відповідно до цінностей суспільства сталого розвитку.

2.1. Загальні компетентності: 1. Здатність навчатися впродовж усього життя, удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень із високим рівнем самостійності. 2. Спроможність використовувати інформаційно-комунікаційні технології. 3. Здібність провадити практичну діяльність відповідно до потреб здоров'я та культурних цінностей населення України, навчаючи здорового способу життя. 4. Надпредметність і міждисциплінарність (можуть бути застосовані не тільки в навчальному процесі, а й на роботі, у сім'ї, у політичній сфері тощо).

2.2. Фахові компетентності: 1. Здатність формувати предметні компетентності процесу навчання і виховання,

встановлювати зв'язки між закономірностями розвитку особи та принципами й технологією педагогічного процесу, визначати провідні концепції виховання особи, прогнозувати результати навчання і виховання, конструювати мету і завдання, зміст, методи, засоби і форми освітнього процесу. 2. Спроможність оволодівати базовими і новими видами тіловиховної діяльності (на теоретичному рівні). 3. Здібність виховувати в студентів соціально-особові якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікативність.

3. Вимоги до результатів освоєння дисципліни:

У результаті вивчення студент має *знати*:

- ✓ історію виникнення і розвитку національних видів спорту у світі, країні і регіоні;
- ✓ значення національних видів спорту в сучасній системі фізичного виховання і освіти;
- ✓ традиційні аспекти змагань із національних видів спорту;
- ✓ історико-філософські аспекти виформування національних видів спорту;

уміти:

- ✓ застосовувати знання щодо історичних та культурних засад становлення національних видів спорту;
- ✓ використовувати національні види спорту на теоретичних заняттях;
- ✓ сприяти організації і проведенню масових спортивних заходів із використанням національних видів спорту.

4. Засоби контролю успішності навчання:

- знання основних термінів і понять курсу;
- опитування на семінарах;
- написання самостійних та контрольних робіт;
- написання рефератів;
- презентація-проєкт;
- залік.

5. Методи та технології навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовують такі загальнопедагогічні методи, що спрямовані на оволодіння знаннями: 1) пояснювально-ілюстративний метод – лекції та практичні заняття із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь тощо; 2) методи стимулювання зацікавлення до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: через виконання розвивальних тестових завдань та ін.; 3) метод контролю і самоконтролю.

6. Критерії та методи оцінювання

Оцінку «*відмінно*» (ECTS – А, 90–100 балів) виставляють за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, уміння аналізувати явища, які вивчають, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, послідовно та логічно відповідати на поставлені питання, уміння застосовувати теоретичні положення на практиці.

Оцінку **«дуже добре» (ECTS – B, 82–89 балів)** виставляють за добрі знання навчального матеріалу, зокрема аргументовані відповіді на поставлені питання, уміння застосовувати теоретичні положення на практиці; під час відповіді студент допускає деякі неточності або відповідає неповно за умови, що принципові моменти питання розкриті правильно, а під час розв'язання практичного завдання допущено лише незначні неточності.

Оцінку **«добре» (ECTS – C, 75–81 бал)** виставляють за добре знання навчального матеріалу, зокрема аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань; студент допускає несуттєві помилки і не може чітко й повно відповісти на додаткові питання за умови, що допущені помилки усуває сам студент, коли на них вказує викладач.

Оцінку **«задовільно» (ECTS – D, 68–74 бали)** виставляють за наявність у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість і неповноту відповіді. Під час розв'язання індивідуального завдання допущено помилки і порушено логіку, що вплинуло на результат і правильність висновків.

Оцінку **«достатньо» (ECTS – E, 61–67 балів)** виставляють за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або малоаргументовані відповіді з порушенням послідовності їхнього викладу, за слабке застосування теоретичних положень під час виконання практичних завдань.

Оцінку **«незадовільно» (ECTS – FX, 35–60 балів)** виставляють за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати

теоретичні положення під час виконання практичних / індивідуальних завдань.

Оцінку «неприйнятно» (ECTS – F, 1–34 бали) виставляють за те, що студент не засвоїв змісту навчальної дисципліни, виявив повну нездатність до виконання практичних завдань, обов'язковим є повторне вивчення дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни передбачено 90 годин / 3 кредити ECTS.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПОРТ

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	лекції	семінари	самостійна робота	усього	лекції	семінари	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Національний спорт								
Тема 1. Національна культура та її тіловиховний складник	18	2	4	14	18	2	-	16
Тема 2. Історико-філософські аспекти формування національних видів спорту й національних змагань	18	2	4	14	18	-	2	14
Тема 3. Етноспорт як скарбниця традицій	18	2	4	14	18	2	2	14
Тема 4. Національний спорт сьогодні: міжнародний контекст	18	2	4	14	18	2	2	14
Тема 5. Національний спорт в Україні: історична ретроспектива і сучасність	18	2	4	14	18	2	2	14
<i>Усього годин</i>	90	10	20	70	90	8	8	74

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Нормативна	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1	Спеціальності (професійне спрямування): 017 «Фізична культура і спорт»	1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – 1		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента – 8	II рівень вищої освіти	10 год	8 год
		Семінарські заняття	
		20 год	8 год
		Вид контролю: залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30/60; для заочної – 16/74.

КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Національна культура та її тіловиховний складник

- Вступ.
- Культура національна, масова, популярна і глобалізація та їхній вплив на національний спорт.
- Національні прояви культури тіла.
- Місія національних видів спорту в глобалізованому світі.
- Медіадемонстрація відомих світових національних видів спорту.

2. Історико-філософські аспекти формування національних видів спорту й національних змагань

- Витоки фізичної культури і спорту: національний вимір як підґрунтя.
- Спорт і характер (національна ментальність): точки дотику.
- Гра як важливий елемент національної культури.
- Філософський погляд на гру та спорт.
- Соціальний потенціал національного спорту.

3. Етноспорт як скарбниця традицій

- Етнокультура та її роль. Традиції.
- Спорт як традиція.
- Традиційні види змагань. Етнокультурне розмаїття спорту.
- Спорт як чинник збереження та усталення національної ідентичності.

4. Національний спорт сьогодні: міжнародний контекст

- Національні системи гімнастики.
- Національні види спорту у програмі Олімпійських ігор. Національні спортивні організації.
- Популярний спорт. Сучасні популярні види спорту як національні.
- Значення політики у формуванні та збереженні національних видів спорту.
- Національно-релігійні аспекти спорту.

5. Національний спорт в Україні: історична ретроспектива і сучасність.

- Історична ретроспектива національних традицій тіло-виховання.
- Національні спортивні товариства.
- Особливості розвитку національної тіловиховної культури в діаспорі.
- Національне тіловиховання в контексті видатних постатей.
- Відродження українських національних єдиноборств (напрями, школи, основники, учителі тощо).

Семінарські заняття з курсу «Національний спорт»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	<i>Вступ. Що таке національний спорт?</i>	2	2
2	<i>Національна культура та її тіловиховний складник</i>	2	-
3	<i>Масова культура і спорт</i>	2	-
4	<i>Вплив глобалізації на розвиток національного спорту</i>	2	-
5	<i>Культура тіла</i>	2	-
6	<i>Історико-філософські виміри формування тіловиховної культури і спорту</i>	2	-
7	<i>Етноспорт як скарбниця традицій</i>	2	2
8	<i>Національний спорт сьогодні: міжнародний контекст</i>	2	2
9	<i>Національний спорт в Україні: історична ретроспектива</i>	2	-
10	<i>Національний спорт в Україні: нова і новітня доба</i>	2	2
Разом		20	8

Семінар 1

Вступ. Що таке національний спорт?

1. Поняття спорту та спортивної культури.
2. Моделі сучасного спорту.
3. Мета та завдання курсу. Понятійний апарат.
4. Національний спорт та його значення.
5. Презентація чи доповідь щодо одного з національних видів спорту.

Основні терміни: нація, етнос, спорт, спортивна культура, моделі спорту, національний спорт, національні види спорту.

Теми есе та рефератів:

1. Спорт як культурна практика.
2. Спортивна культура: історія та сучасність.
3. Основні моделі сучасного спорту.
4. Амбівалентність спорту.
5. Етос спорту та його реалізація.
6. Національні види спорту та їхнє значення.
7. Різноманіття національних видів спорту.
8. Світоглядне значення курсу «Національний спорт».

Семінар 2

Національна культура

та її тіловиховний складник

1. Національна культура як складова частина світової.
2. Поняття етносу, нації, національної свідомості та національної ідеї.
3. Національна свідомість та «спортивний націоналізм».
4. Презентація чи доповідь щодо одного з національних видів спорту.

Основні терміни: національна культура, тіловиховання, етнос, національна свідомість, спортивний націоналізм, національна ідея, народні ігри, національна ідентичність.

Теми есе та рефератів:

1. Національна культура та її прояви.
2. Національна культура як скарбниця тіловиховної традиції.
3. Виховання тіла і духу як складник національної ідеї.
4. Формування національної свідомості спортсмена.
5. Формування національної свідомості за допомогою спорту.
6. Спорт як символічна конкуренція народів.
7. Спортивний націоналізм.

Семінар 3

Масова культура і спорт.

1. Масова культура: виникнення та означення.
2. Феномен масової культури.
3. Масова і народна культура.
4. Популярна чи масова культура?
Що таке популярний спорт?
5. Масовий спорт і його зв'язок з масовою культурою.

Основні терміни: масова культура, маскульт, кітч, катарсис, популярна культура, популярний спорт, масовий спорт.

Теми есе та рефератів:

1. Проблема співвідношення популярної та масової культури.
2. Спорт як популярна культура.
3. Популярні світові види спорту.
4. Популярні в Україні види спорту.
5. Спорт як масова культура.
6. Масовий спорт та його значення у XXI столітті.
7. Кіберспорт та його вплив на сучасний розвиток спортивної культури.

Семінар 4

Вплив глобалізації на розвиток національного спорту

1. Глобалізація: визначення та періодизація.
2. Глобалізація спорту.
3. Глокалізація та її вплив на національні види спорту.
4. Поняття «світового спорту» та чинники його формування. Місце національного спорту.
5. Світова спортивна система та її ранговий поділ: основні, напівпериферійні та периферійні блоки.

Основні терміни: глобалізація, глокалізація, світовий спорт, глобальний спорт.

Теми есе та рефератів:

1. Глобалізація спорту: позитивні та негативні виміри.
2. Комерціалізація як наслідок глобалізації спорту.
3. Глокалізація спорту.
4. Глобальні спортивні компанії та бренди та їхній вплив на розвиток національного спорту.
5. Світова спортивна система.
6. Глобалізація як шлях до різноманіття.
7. Маргіналізація національного спорту як наслідок глобалізаційних процесів.
8. Чи може глобалізація спорту пережити пандемію (на прикладі COVID-19)?

Семінар 5

Культура тіла

1. «Культура тіла» – до визначення поняття.
2. Етноантропологічні засади культури тіла:
Тейлор, Тернер, Фрезер.
3. «Техніки тіла» Марселя Мосса.
4. Тіло як пам'ять у концепції Пола Коннертона.
5. Мова тіла як можливість міжкультурної комунікації. Жести різних народів світу.
6. Спортивна культура (тіловиховання)
та концепція евгеніки.

Основні терміни: культура, культура тіла, етос тіла, тіловиховання, антропология тіла, техніки тіла, мова тіла, евгеніка.

Теми есе та рефератів:

1. Що таке культура тіла?
2. Етноантропологічні дослідження тіла.
3. Техніки тіла різних народів.
4. Мова тіла як можливість міжкультурної комунікації.
5. Етос тіла в мистецтві та культурі.
6. Тіло та тілесність.
7. Антропогенетика та евгеніка у спорті.

Семінар 6

Історико-філософські виміри формування тіловиховної культури і спорту

1. Витоки фізичної культури і спорту в контексті набуття етнознак.
2. Агресія і суперництво в контексті ментальних особливостей розвитку тіловиховної культури.
3. Спорт і характер (ментальність): точки дотику.
4. Гра як важливий елемент національної культури.
5. Соціальний потенціал національного спорту.

Основні терміни: теорії спорту, агресія, агресія в спорті, спортивний менталітет, гра, соціологія спорту.

Теми есе та рефератів:

1. Чинники виформування фізичної культури і спорту.
2. Національні ігри та їхнє значення.
3. Суперництво як спосіб виживання: на прикладі спорту.
4. Чи пов'язаний спорт із ментальністю?
5. Чи спорт виформує характер?
6. Гра як основа культури.
7. Соціальна важливість національного спорту.

Семінар 7

Етноспорт як скарбниця традицій

1. Етнокультура та її роль. Традиції.
2. Спорт як традиція.
3. Спортивні споруди як втілення національних традицій.
4. Етнічне й традиційне в змаганнях.
Етнокультурне розмаїття спорту.
5. Спорт як чинник збереження та усталення національної ідентичності.

Основні терміни: етнос, етнокультура, традиції, інновації, спортивні споруди, етноспорт, традиційний спорт, традиційні ігри.

Теми есе та рефератів:

1. Впливи спортивних традицій.
2. Традиційні ігри та спорт як елементи культури.
3. Найвідоміші спортивні споруди та їхнє значення.
4. Етнокультурне розмаїття спорту.
5. Спорт як транслятор національних почуттів.
6. Актуалізація національних ідентичностей у спорті в контексті глобалізаційних процесів.
7. Спорт як репрезентація національно-культурної ідентичності.

Семинар 8

Національний спорт сьогодні: міжнародний контекст

1. Національні системи гімнастики.
2. Національні види спорту у програмі Олімпійських ігор.
3. Популярний спорт. Сучасні популярні види спорту як національні.
4. Значення спорту в міжнародній та національній політиці: культурна ідентичність та імідж. Вплив політичної ідеології на становлення національних видів спорту.
5. Національно-релігійні аспекти спорту.

Основні терміни: тіловиховні практики, національні системи гімнастики, національні види спорту, Олімпійські ігри, популярний спорт, політика, квазірелігія.

Теми есе та рефератів:

1. Виформування національних тіловиховних систем.
2. Значення національних систем гімнастики.
3. Національні спортивні організації та їхні принципи.
4. Популярні світові види спорту.
5. Взаємозв'язок політики і спорту в історії сучасного спорту.
6. Спорт у контексті війни та миру.
7. Спорт як священний феномен.
8. Культ та спорт.

Семінар 9

Національний спорт в Україні:

історична ретроспектива

1. Національні традиції тіловиховання українців:
 - форми фізичного виховання стародавніх слов'ян;
 - Україна-Русь;
 - культ фізичної досконалості запорізьких козаків.
2. Національні спортивні товариства нового і новітнього часу.
3. Особливості розвитку національної тіловиховної культури в діаспорі.

Основні терміни: ініціації, ігрища, постриги, бойовий гопак, сокільський рух, пластовий рух, діаспора.

Теми есе та рефератів:

1. Світоглядні засади тіловиховання українців.
2. Фізична культура в період Київської Русі.
3. Тіловиховний вимір виховання в період Запорізької Січі.
4. Система фізичного виховання запорізьких козаків.
5. Тіловиховні ідеали у Запорізькій Січі.
6. Феномен козацької системи бойових єдиноборств.
7. Організаційно-структурні та філософсько-ідеологічні засади пластового руху в Україні.
8. Ідеологічні й організаційно-педагогічні основи спортивних товариств.
9. Форми організації змагань в українських спортивних товариствах Галичини.
10. Вплив діаспори на становлення спорту в Україні.

Семинар 10

Національний спорт в Україні: нова і новітня доба

1. Національне тіловиховання в контексті знаних і віднайдених постатей.
2. Національні організації, пов'язані з розвитком та популяризацією спорту.
3. Відродження українських національних єдиноборств.
4. Місія національних видів спорту в глобалізованому світі.

Основні терміни: ідеологія, національна ідея, національні системи тіловиховання.

Теми есе та рефератів:

1. Спорт як чинник об'єднання українських земель.
2. Проблеми фізичного виховання і здоров'я у поглядах українських педагогів.
3. Система народних знань і уявлень про фізичне виховання людини.
4. Ігри й забави в обрядах та звичаях українського народу.
5. Філософія життя й «ідеологія» українського національного тіловиховання.
6. Святково-ігрова культура українців.
7. Іван Боберський та його світогляд.
8. Іконостас українського тіловиховного руху.
9. Місія національних видів спорту в глобалізованому світі.

Термінологічний СЛОВНИК

Агон – багатозначний термін:

1. У Давній Греції – спортивні й мистецькі змагання (конкурси) під час урочистих ігор та свят. Відбувалися, зокрема, під час Олімпійських (від 776 до н.е.) і Піфійських (із 586 до н.е.) ігор кожні 4 роки; Істмійських (із 582 до н.е.) і Немейських (із 573 до н.е.) ігор – кожні 2 роки; драматичні – під час весняних свят на честь бога Діоніса (від 534 до н.е.; із 484 до н.е. – щорічно). У змаганнях брали участь лише елліни. Під час спортивних агонів змагалися з бігу, боротьби, кулачних боїв, перегонів на колісницях, метання списа та диска.

Агоном також називали божество, втілення суперництва, змагання. В Олімпії було дві статуї Агона: у Герайоні (храмі богині Гери) статуя Агона у парі з богом війни Аресом; в Алтісі (священному гаї Зевса) – статуя, що зображує Агона атлетом, який тримає в руках гантелі (460 до н.е., не збереглася).

2. У давньогрецькій драматургії – частина трагедії або комедії після прологу і пародоса (першої хорової пісні), дебати, діалог, суперечка між двома персонажами, кожен з яких захищає протилежну тезу, думку (суперечка Креонта з Антигоною у трагедії Софокла «Антигона»; Правди і Кривди у комедії Аристофана «Хмари» тощо). Хор підтримував дискусію. Ця частина була композиційним центром, серцевиною твору. Згодом принцип агону стали поширювати загалом на конфліктні стосунки між

головними персонажами драматичного твору, які поринають у дискусію, сходяться у словесному двобої.

У драматичних творах Лесі Українки, побудованих на виразних ідейних конфліктах, обмін репліками між персонажами наближається до античного агону («Іфігенія в Тавриді», «Кассандра» та ін.). Назву «Агон» має балет І. Стравінського (1957) – безсюжетний балет, у музиці якого відбувається змагання різних груп інструментів і різних музичних побудов, а на сцені – змагання танцівників, що виконують різноманітні па.

3. У риторичі – словесне змагання, результат якого встановлює істину. Є напрям агональної риторичи, започаткований діяльністю софістів у V–IV ст. до н.е. В основі покладено думку Сократа про те, що істина не існує сама по собі, а народжується у словесній суперечці. На відміну від класичної риторичи, мета якої – мовити красиво незалежно від того, чи впливатиме ця промова на співрозмовника або слухача, мета агіональної риторичи – впливати на людей за допомогою слова.

4. У теорії ігор змагальність – один із основних елементів гри. Поряд із ним наявні інші елементи: алеа (випадковість), іллінк (пошук сп'яніння), мімікрія (маскування). Цю теорію висунув і розробив французький соціолог, філософ і літературний критик Р. Кайюа, виклавши у праці «Ігри та людина» (1958).

Агресія – дія або система дій людини, мотивом яких є завдання шкоди комусь або чомусь. Саме мотив є необхідним для психологічної класифікації дій людини як агресивних. Основні форми агресивності: реактивна, ворожа, інструментальна та самоагресія. Для форм А., що розвиваються в таких масових соціальних явищах, як терор, геноцид, зіткнення расових,

релігійних та політичних типовими, супроводжувальними їх процесами є інфікування і взаємна індукція, стереотипізація уявлень у створенні «образу ворога». У формуванні самоконтролю над А. і у стримуванні агресивних дій велику роль відіграє розвиненість психологічних процесів емпатії, ідентифікації й децентралізації, що лежать в основі здатності до розуміння інших людей і до співпереживання їм і що сприяють формуванню уявлень про іншу людину як унікальну цінність. Повсякденний термін, який використовують для інкапсуляції широкого кола поведінки, від прямого підходу (наприклад, до керування автомобілем) до фізичного нападу. Отже, для використання як аналітичного терміна дослідники спорту визначають його досить вузько. Агресію переважно визначають як передбачувану поведінку, яка спричиняє фізичну або психологічну шкоду чи травму іншій живій істоті. Агресивні дії можуть бути словесними або фізичними. Їх слід відрізнити від насильства (яке зазвичай вважають більш екстремальним) та напористої поведінки (там, де немає наміру заподіяти шкоду). Однак агресію можна додатково поділити на: ворожу (або реактивну), де намір заподіяти шкоду є основним; інструментальну, коли намір заподіяти шкоду може бути другорядною метою, наприклад до перемоги в грі, забиття гола тощо.

Аконіті – почесний технічний термін мовою агону: «без бою», буквально «без пилу», тобто не потрібно посипати тіло дрібним піском після змащування, як це визначено в спортсменів. Перемоги аконіті відбувалися тоді, коли виступив лише один спортсмен або, частіше, коли опоненти відходили від страху, або коли в них не було перспективи перемоги. Це найчастіше траплялося в бойових видах спорту.

Арете – це термін античної (грецької) філософії, який перекладають зазвичай як чеснота і гідність, що, однак, не відображає вихідного значення поняття арете – «зібраність, злагодженість, придатність, добротність».

Атлетика – 1) у давніх греків мистецтво досягати гармонійного фізичного розвитку за допомогою фізичних вправ. У сучасному фізичному вихованні розрізняють легку А. (біг, ходіння, стрибки, метання) і важку А. (підняття ваги – гирь, гантелей, штанги); **2)** вид циркового мистецтва.

БОДІАРТ – одна з форм авангардного мистецтва, у рамках якого головним об'єктом творчості є людське тіло, його невербальна мова. Виник на Заході в 60–70-х рр. ХХ ст. як різновид перформансу.

Гра – форма вільного самовиявлення людини, яка передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається як імпровізація, змагання або як вистава, репрезентація певних ситуацій, смислів, стану речей.

Екехерія – так називають божий / священний мир, який був обіцяний усім, хто подорожував на якесь свято, всюди в Греції, де тільки це свято публічно оголосив глашатай. Такий вільний проїзд надавали переважно з нагоди національних ігор, він тривав упродовж місяця, який саме тому вважали священним. На цей час припиняли будь-яку громадську і приватну ворожнечу. Уведення цієї установи для Олімпії приписувалося Іфіту.

Етнічна культура – культура людей, пов'язаних між собою спільністю історичного походження і території проживання.

Етноспорт – нова інституційна форма традиційних видів фізичної активності, зокрема національні види спорту, які

повсюдно відроджуються як історичні реконструкції традиційних ігор. Розширює уявлення про спорт як соціокультурне явище в контексті набуття ним нової функції – заохочення і збереження етнокультурного різноманіття.

Етноспорт – форми традиційних ігор та змагань, що є тілесним і духовним вираженням адаптації людини до природного та культурного середовища, специфічної тілесної моторики, яка служить механізмом відтворення ідентичності етнокультурної спільності.

Екстремальний спорт – види спорту з високою ймовірністю травматизму і катастроф. Це стрибки з парашута, трюки на велосипеді, їзда на монстр-траках тощо. Усі ці види спорту дуже небезпечні для людини, тому цей вид спорту називають екстремальним.

Етос тіла – ставлення до власного тіла, яке відповідає людині та її соціальній ідентичності.

Калокагатія – поняття давньогрецької естетики, що виражає ідеальне єднання фізичної краси та духовної досконалості – як ідеал виховання людини. Калокагатія – сукупність достоїнств, загальних прийнятих чеснот, що роблять їхнього носія – грека-чоловіка – визнаним членом суспільства (спочатку гетерії – співдружності, потім поліса – міста-держави), шанованим, гідним слави й визнання та, відповідно, носієм суспільного блага, добра, а тому і втіленням прекрасного. Спочатку слова (у множині) позначали військову доблесть, чесноти, які, як можна бачити в «Одіссей» Гомера, мають лише найдостойніші – аристо, тобто аристократи, що протиставлялися юрбі, масі. Пізніше калокагатію сприймають як ідеал цивільних позитивних якостей, що відповідають інтересам, специфіці

й історичній еволюції грецького поліса, зокрема переходу від військових (аристократичних) чеснот – мужності, сміливості, відваги до мирних (полісних) – справедливості, розуму, розважливості. Ідеал полісного виховання поєднує військові та цивільні чесноти. Античний ідеал громадянина-воїна зумовив виникнення уявлення про гармонійний розвиток особистості, злиття тілесного розвитку й моральної досконалості.

Квазірелігія – колективні уявлення і дії щодо сакрального, які подібні до релігії, але їх не сприймають у суспільстві як релігійні з погляду найбільш поширених стереотипних тлумачень релігії. Також використовують поняття «світська релігія» – це спільна система вірувань, яка часто відкидає або нехтує метафізичними аспектами надприродного, зазвичай пов'язаними з традиційною релігією, замість того, щоб покласти типові релігійні якості в земні сутності.

Культура – 1) у загальному розумінні – сукупність штучних порядків та об'єктів, які створили люди як додаток до природних, засвоєних форм людської поведінки, здобутого знання, образів самопізнання й символічних позначень навколишнього світу; 2) упорядковане середовище проживання людей, що організоване за допомогою специфічних людських способів (технологій) діяльності та насичене продуктами (результатами) цієї діяльності; 3) світ особистостей, чию свідомість та поведінку мотивують та регулюють не так біологічні, як соціальні інтереси й потреби, загальноприйняті норми й правила їх задоволення; 4) світ колективів людей, об'єднаних спільними екзистенційними орієнтаціями, соціальними проблемами та досвідом спільної життєдіяльності; 5) світ особливих нормативних порядків і форм здійснення

діяльності та образів свідомості, акумульованих і селектованих соціальним досвідом на підставі критеріїв їх прийнятності за соціальною ціною та наслідками, їх допустимості з погляду підтримки рівня соціальної консолідованості спільнот і втілених у системах соціальних завдань, цінностей, правил, звичаїв, соціальних стандартів, технологій соціалізації особистості та відтворення спільнот як стійких функціональних цілісностей, що опередмечені в специфічних рисах технологій та продуктів будь-якої соціально значущої й цілеспрямованої активності людей; 6) світ символічних позначень явищ і понять, який сконструйовали люди щоб фіксувати й транслювати соціально значущу інформацію, знання, уявлення, досвід, ідеї та ін.; 7) світ творчих новацій – способів і результатів пізнання, інтелектуальних та образних рефлексій буття та його практичного перетворення для розширення обсягів виробництва, розподілу та споживання соціальних надбань.

Культурна перцепція – процес сприйняття традицій і цінностей іншої культури.

Культура тіла – деяка системна сукупність загальних, естетичних, групових, індивідуальних уявлень і способів активного збереження і напрямку зміни опорно-рухового апарату, пропорцій, форм і шкіряного покриву свого тіла та його частин.

Культура тіла – тілесні практики в ширшому контексті культури і суспільства, тобто в традиціях антропології, історії та соціології. Оскільки дослідження культури тіла аналізують культуру та суспільство з точки зору людських тілесних практик, їх іноді розглядають як форму матеріалістичної феноменології.

Культурна практика – культурна практика може набувати статусу категорії філософсько-культурологічного аналізу, яка

віддзеркалює сучасні тенденції культуротворчості. Культурні практики виражають світоглядні традиції в таких модусах буття, як простір, час, рух, становлення і верифікують культуротворчість в уречевленості, матеріальній предметності, артефактах як предметному та духовному «тілі» культури. Досліджують такі культурні практики, як туризм, реклама, шопінг, спорт та інші, пов'язані з повсякденним буттям людини. Ці дослідження встановили, що це світ комфортного, зрозумілого у своїх межах існування, і саме в ньому відбувається сенсотворення. Концепт «культурні практики» розроблено в контексті дослідження популярної культури.

Культурогенез – один із видів соціальної та історичної динаміки культури, що полягає в народженні нових культурних форм та їх інтеграції в наявні культурні системи, а також у формуванні нових культурних систем і конфігурацій. З погляду еволюціоністської теорії основною причиною культурогенезу є потреба в адаптації людських спільнот до мінливих умов їхнього існування.

Ментальність – спосіб мислення, загальна духовна налаштованість індивіда або соціальної групи (наприклад, етні, професійного або соціального прошарку) до навколишнього світу.

Ментальне здоров'я – збереження і відтворення природної тілесності людини згідно з канонами культурної спадщини предків, власним релігійним, етичним і естетичним уявленням про соціокультурну ідентичність.

Народ – *етнос* – історично сформована, стійка єдність людей, культурна спільність якої зумовлює єдність психічного самовідчуття. Народний спорт базується на святковості

та спільності, а не на дисциплінарних правилах та отриманні результатів.

Народний спорт – це загальний термін для різноманітної групи видів спорту та ігор, загальним елементом яких є їхній статус «популярного» або пов'язаного з народною культурою.

Національна ідентичність – визнання народом самого себе, знання і повага історії, національної культури, території, усвідомлення народом своїх особливих рис, розуміння членами національної групи своїх інтересів, прагнень, ідеалів, потреб.

Національна культура – сукупність матеріальних і духовних цінностей нації, а також основних способів взаємодії з природою та соціальним оточенням, що вона застосовує.

Національний спорт вважають невід'ємною частиною культури нації. Деякі види спорту є фактично національними, а інші де-юре (визначені законом).

Національні види спорту – види спорту, засновані на національно-культурних традиціях.

Національні види спорту – види спорту, які виникли на території локальних етнокультурних спільнот, що відтворюються за підтримки національної держави на її території. Термін вживають на пострадянському просторі, у світовій практиці використовують визначення «традиційні ігри та змагання». Обидві дефініції не відображають усієї повноти смислового наповнення в умовах глобалізації, тому деякі дослідники вводять поняття «етносport».

Національні види спорту – види спорту, що історично склалися в етнічних групах населення, які мають соціально-культурну спрямованість і розвиваються в межах національно-культурного утворення.

Нація – полісемантичне (багатозначне) поняття, що застосовують для характеристики великих соціокультурних спільнот індустріальної епохи. Наявні два основні значення терміна:

- 1) *політична спільнота громадян* (на підставі громадянства: «громадянська» нація) – сукупність політично суб'єктивних громадян різних національностей, що здійснюють колективні національні інтереси через механізм власної політичної організації – держави. Націю визначають, як основний державотворчий елемент, джерело державної влади та носій державного суверенітету. Часто вживають як синонім терміна «держава», коли мають на увазі її населення, наприклад для посилення на «національні» університети, банки та інші установи;
- 2) *етнос* – німецьке означення «нації», із наголосом на етнічно-культурних складниках, вплинуло на формування поняття у слов'янських і центральноєвропейських народів.

Постспорт – спорт за межею видових можливостей людини, коли поліпшення спортивних результатів досягають у результаті використання фармакологічного допінгу і генної модифікації. Він походить від англо-саксонського спорту. Сьогодні вищий прояв постспорту – олімпізм, а завтра, із упровадженням генної інженерії, виникне варіативність симбіозів людини, тварини, машини, штучного інтелекту, в ім'я досягнення постлюдських рекордів.

Популярний спорт – вид спорту, якому віддають перевагу учасники та глядачі (як загальносвітовий, так і регіональний рівні).

Спорт – комплекс соціальних явищ на основі спортивних змагань, спеціальної підготовки до них, специфічних міжлюдських відносин і поведінкових норм, що складено в процесі цієї підготовки і участі в змаганнях; спеціальні соціальні

інститути (клуби, школи і т.д.), які займаються пропагуванням спортивного суперництва, його організацією і підготовкою до нього.

Спорт – універсальна форма рекреації, один із найважливіших засобів самоствердження.

Спорт – це соціокультурна практика, специфічно людська діяльність, яка виражає світоглядні традиції в таких модулях буття, як простір, час, рух, становлення; вид практичної діяльності людини та узагальнена модель тенденцій функціонування тіловиховної культуротворчої діяльності (Р. М. Поліщук).

Спортивна культура – це позитивне ціннісне ставлення соціального суб'єкта (індивіда, соціальної групи або суспільства в цілому) до спорту:

- діяльність і її результати щодо осмислення, збереження і розвитку тих різновидів, сторін, функцій, компонентів спорту, які цей суб'єкт оцінює як найбільш важливі, значущі, тобто які розглядають як цінності;
- на основі такого оцінювання формують ідеали, смисли, символи, норми, зразки поведінки і т.д., які регулюють усю його діяльність і соціальні відносини у сфері спорту, визначають їхній характер і спрямованість.

Згідно з таким розумінням, спортивна культура містить різні соціальні явища, пов'язані зі спортом:

- якості та здібності людини;
- емоційні реакції;
- знання, переконання, інтереси, потреби;
- різноманітні форми діяльності;
- її кошти, механізми і результати;

- певні типи поведінки і пов'язані з ними ідеали, норми, правила, санкції;
- соціальні інститути, відносини, процеси та ін.;
- ідентифікацію (як особистісну, соціальну, так і національно-культурну);
- етнонаціональні прояви.

Спортивна культура – це напрацьовані в суспільстві цінності, які передаються з покоління в покоління, та соціальні процеси і відносини, що створюються під час спортивних дійств, змагань та спортивної підготовки до них (Р. М. Поліщук).

Суперництво – прагнення перемогти, перевершити когось у чомусь, конкуренція, змагання.

Тіловиховання – не окрема галузь формування людської особистості, а органічна частина його, міцно поєднана з вихованням розумовим, моральним і естетичним. Також використовують у літературі як еквівалент фізичного виховання.

Традиція – це елементи культури, що передаються від покоління до покоління і зберігаються впродовж тривалого часу. Традиції тією чи тією мірою і в тих чи тих формах присутні в будь-якому суспільстві і майже в усіх сферах культури. Традицію можуть утілювати певні суспільні інституції, норми поведінки, цінності, ідеї, звичаї, обряди тощо. Поняття стилю і традиції іноді вживають щодо формально (зовнішньо) схожих феноменів.

Характер – це сукупність відносно стійких індивідуально-своєрідних якостей особистості, що виявляються в поведінці, діяльності та ставленні до людей, колективу, до себе, речей, роботи тощо.

ЗАЛІКОВІ ВИМОГИ ДО КУРСУ

1. Загальні:

- конспект самопідготовки (до семінарів);
- знання основних термінів і понять курсу;
- написання реферату;
- презентація-проект організації й проведення спортивних заходів та змагань з національних видів спорту;
- залік.

2. Питання до заліку:

1. «Техніки тіла» Марселя Мосса.
2. Агресія як національна риса характеру в контексті спорту.
3. Вживання (спортивний аспект).
4. Виникнення масової культури та її розуміння.
5. Відомі світові національні види спорту та їхня історія.
6. Відомі фестивалі етно- / націо- / традиційного спорту (у світі та в Україні).
7. Відродження українських національних єдиноборств (напрями, школи, основники й учителі тощо).
8. Глобалізація спорту.
9. Глобалізація як явище: визначення та періодизація.
10. Глокалізація та її вплив на національні види спорту.
11. Гра в культурі.
12. Гра та спорт у контексті конкурентоспроможності країн та народів.
13. Гра як важливий елемент національної культури.
14. Етно й традиційні види змагань.

15. Етноантропологічні засади культури тіла: Тейлор, Тернер, Фрезер.
16. Етнокультура та її роль. Традиції.
17. Етнокультурне розмаїття спорту.
18. Етос гри.
19. Знані постаті національного тіловиховання.
20. Значення політики у формуванні національних видів спорту.
21. Іван Боберський – батько українського тіловиховання.
22. Культ фізичної досконалості запорізьких козаків.
23. Культура тіла та євгеніка.
24. Масовий спорт і його зв'язок із масовою культурою.
25. Мета та завдання курсу.
26. Місія національних видів спорту в глобалізованому світі.
27. Мова тіла як можливість міжкультурної комунікації.
28. Моделі сучасного спорту.
29. Народні ігри та їхнє значення.
30. Національна ідеологія і спорт.
31. Національна свідомість та «спортивний націоналізм».
32. Національне підґрунтя фізичної культури і спорту.
33. Національний спорт в Україні у сучасному вимірі.
34. Національний спорт в Україні: історичний екскурс (загальна характеристика).
35. Національні прояви культури тіла в системах тіловиховання.
36. Національні системи гімнастики.
37. Національні спортивні організації.
38. Національні спортивні товариства.
39. Національні традиції тіловиховання українців.

40. Національно-релігійний характер спорту.
41. Національні види спорту на Олімпійських іграх.
42. Організація і проведення спортивних заходів та змагань з національних видів спорту.
43. Погляд на фізичне виховання у період України-Руси.
44. Поняття «Культура тіла».
45. Поняття «світового спорту» та чинники його формування.
46. Поняття етносу, нації, національної свідомості та національної ідеї.
47. Поняття національної культури.
48. Поняття спорту та спортивної культури.
49. Ранговий поділ спортивної системи на блоки та їх означення.
50. Розуміння популярного спорту.
51. Розуміння спортивної культури.
52. Світова спортивна система (Global Sport System).
53. Світоглядно-філософське значення національного спорту.
54. Соціальний потенціал спорту.
55. Спорт в інформаційному суспільстві.
56. Спорт і характер (ментальність): точки дотику.
57. Спорт як традиція. Національні спортивні традиції.
58. Спорт як чинник збереження та усталення національної ідентичності.
59. Спортивна культура (тіловиховання) та концепція евгеніки.
60. Спортивні споруди як втілення національних традицій.
61. Суперництво у спорті в контексті протистояння народів та культур.
62. Сучасні популярні види спорту як національні.

63. Філософський погляд на гру, фізичне виховання та спорт.
64. Форми фізичного виховання стародавніх слов'ян.
65. Характеристика розвитку національної тіловиховної культури в діаспорі.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для ефективної організації самостійної роботи студентам пропонують можливість виконувати творчі роботи й завдання, що мають пошуковий та аналітичний характер. Їхня підготовка сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу і формуванню творчого підходу, критичності мислення.

Самостійну роботу планують як форму організації навчального процесу, що виявляється у самостійному вивченні запропонованої літератури; пошуку відповідей на проблемні питання; виконанні практичних та індивідуальних завдань.

Пропонуємо три види індивідуальних завдань:

- 1) індивідуальна робота на обрану тему.** Така форма самостійної роботи відображає можливість студентів не лише окреслювати та виявляти інші думки, а й висловлювати власні, що виявляється в критичному аналізі та зіставленні різних поглядів.

Вимоги: обсяг – 10 сторінок формату А4; шрифт Times New Roman – 14, інтерліньяж – 1,5; зміст має містити план, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел;

- 2) індивідуальна робота – презентація.** У сучасному світі наочність і презентативність набувають неабиякого значення. Саме презентації як «музей слайдів чи малих відеороликів» дають змогу «підкорити час» – це така собі

машина часу, яка дає змогу зберегти інформативність та видовищність в одному. Нині це не просто традиційні виступи для подання інформації, а повноцінна «додаткова реальність», яка надає неоціненну допомогу в дослідженні та розв'язанні культурних, політичних та економічних проблем, що стоять перед суспільством;

- 3) індивідуальна робота – термінологічний словник:** знання основних термінів і понять курсу; надано перелік термінів, а студенти подають свою дефініцію з посиланням на джерело відповідно до вимог оформлення літератури (джерело – не інтернет, а книжка чи стаття).

ВИМОГИ ДО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ

- ✓ *Презентація* – це представлення результатів самостійної роботи студента з опрацювання обраної теми, питання, завдання тощо.
- ✓ *Мета презентації* – набуття студентами навичок аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Мета			
Усі частини презентації пов'язані з метою і предметом дослідження	Усі частини презентації містять важливі твердження за темою дослідження	Основні частини презентації містять важливі твердження за темою дослідження, але деякі фрагменти не стосуються теми	Презентація має тему, однак багато її частин не стосуються теми дослідження
Висновки			
Результати дослідження узагальнюють для формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	Результати дослідження узагальнюють для формулювання висновків за темою дослідження	Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими	Висновки майже відсутні або є нелогічними
Ключові положення			
Презентація має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження	Презентація має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження	Презентація має в основі декілька ключових положень, однак вони переважані інформацією або позбавлені інформації	У презентації не визначені ключові положення
Структура			
Презентація починається слайдом, який зумовлює зацікавлення до теми дослідження, презентація надає інформацію в логічній послідовності, презентація завершується, змушуючи замислитися над ідеєю і темою дослідження	Презентація починається зі вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих моментів дослідження	Презентація має вступ і висновки, однак вони не спонукають замислитися над темою дослідження. Послідовність надання інформації не сприяє повному розкриттю теми дослідження	Презентація не містить вступу і висновків. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження
5 балів	4 бали	2 бали	0 балів

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

- ✓ Стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту.
- ✓ 12–18 слайдів.
- ✓ Ретельно структурована інформація з акцентом на правові аспекти питання, проблеми, завдання тощо.
- ✓ Наявність коротких та лаконічних заголовків, маркованих та нумерованих списків.
- ✓ Важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) належить подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда.
- ✓ Другорядну інформацію бажано розміщувати внизу слайда.
- ✓ Кожне положення (ідею) потрібно починати з абзацу.
- ✓ Головну ідею слід викласти в першому рядку абзацу.
- ✓ Потрібно використовувати табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрування найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно.
- ✓ Графіка має органічно доповнювати текст.
- ✓ Пояснення слід розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно.
- ✓ Усю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити щодо наявності орфографічних, граматичних і стилістичних помилок.

Додаток

Оформлення титульної сторінки індивідуального завдання

(зразок)

Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

Кафедра олімпійської освіти

Індивідуальне завдання № 1 на тему «Культурно-просвітня діяльність Івана Боберського в Канаді»

Виконав(-ла):

студент(-ка) _____ курсу
_____ факультету

Гр. _____

(ім'я, прізвище) _____

Перевірив:

СПИСОК

ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристотель. Нікомахова етика // Аристотель. Сочинення : 4-х т. – Москва, 1983. – Т. 4. – С. 53–293.
2. Вацеба О. М. Галицькі традиції тіловиховання у контексті сучасного українського відродження / О. М. Вацеба, Л. О. Мазур // Гуманізм. Людина. Культура : тези доп. людинознавчих філософських читань. – Дрогобич, 1992. – С. 123–124.
3. Вацеба О. М. Особливості історичного розвитку українського спорту в ХХ ст. / О. М. Вацеба // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – С. 25–27.
4. Ващенко Г. Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру / Григорій Ващенко. – Львів : Українські технології, 2001. – 56 с.
5. Величкович М. Український рукопаш гопак : навч. посіб. / М. Величкович, Л. Мартинюк. – Львів, 2003. – 146 с.
6. Вербицький В. А. Історія фізичної культури та спорту в Україні : навч. посіб. / В. А. Вербицький, І. Г. Бондаренко. – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – 340 с.
7. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології / Х. Вовк. – Київ : Мистецтво, 1995. – 335 с.
8. Гейзінга Й. Homo Ludens. Досвід визначення ігрового елемента культури. – Київ : Основи, 1994. – 250 с.

9. Герчанівська П. Е. Культурологія : термінол. словник / П. Е. Герчанівська. – Київ : Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2015. – 439 с.
10. Гіптерс З. В. Культурологічний словник-довідник. – Київ : Професіонал, 2006. – 328 с.
11. Грибан Г. П. Термінологічний словник з фізичної культури і спорту / уклад.: Г. П. Грибан, Д. В. Бойко, Д. О. Дзензелюк. – Житомир : Рута, 2016. – 100 с.
12. Декарт. Метафізичні розмисли / Декарт. – Київ : Юніверс, 2000. – 304 с.
13. Дутчак М. Спорт для всіх / Мирослав Дутчак. – Київ : Олімп. л-ра, 2009. – 279 с.
14. Жарський Е. Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-І). – Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. – Т. 3. – С. 1161–1165.
15. Казанова Х. По той бік секуляризації / Х. Казанова. – Київ : Дух і Літера, 2016. – 264 с.
16. Клименко В. В. Психологія спорту : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Клименко. – Київ : МАУП, 2006. – 432 с.
17. Коваленко А. І. Філософія : навч.-метод. посіб. для студ. – Львів, 2009.
18. Костюченко О. А. До питання формування національного спортивного законодавства / О. А. Костюченко // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – Числ. 3. – С. 90–94.
19. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта / Ласло Кун. – Москва : Радуга, 1982. – 399 с.
20. Кыласов А. В. Методология и терминология этноспорта [Электронный ресурс] // Вестник спортивной науки. –

2011. – № 5. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodologiya-i-terminologiya-etnosporta> (дата просмотра: 12.11.2019).
21. Кыласов А. В. Этнокультурное многообразие спорта / Кыласов А. В., Гавров С. Н. // Энциклопедия систем жизнеобеспечения (EOLSS). Наука о спорте. – Москва : ЮНЕСКО / EOLSS, Магистр-пресс, 2011. – С. 462–491.
 22. Мазуров Ю. Спорт как универсальная культура / Ю. Мазуров // Наука в олимпийском спорте. – 2014. – № 2. – С. 61–63.
 23. Молоде Життя. – 1958. – Числ. 7, 8 (143, 144).
 24. Нація і спорт : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 80-річчю СТ "Україна" / ред. кол.: Є. Приступа, Л. Мазур, М. Герцик, О. Вацеба [та ін.]. – Львів, 1991. – 91 с
 25. Ніцше Ф. Так казав Заратустра / Ф. Ніцше. – Київ : Основи, 1993. – 415 с.
 26. Платон. Діалоги / пер. з давньогр. – Київ : Основи, 1999. – 395 с.
 27. Платонова Р. И. Миссия национальных видов спорта в глобализирующемся мире / Р. И. Платонова // Вестник спортивной науки. – 2012. – № 6. – С. 61–64.
 28. Поліщук Р. Гармонійний розвиток та агоністика (змагальність) у творах Гомера "Іліада" та "Одіссея" // Українська тіловиховна традиція. – Львів, 2020. – Вип. 1. – С. 5–13.
 29. Поліщук Р. М. Історико-філософські аспекти формування фізичної культури і спорту / Р. М. Поліщук // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія : зб. наук. пр. – Київ, 2021. – Вип. 2 (34). – С. 107–112.
 30. Поліщук Р. М. Кілька думок про ідентичність : монографія / Ростислав Миколайович Поліщук. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 240 с.

31. Поліщук Р. М. Концепції тіла: гармонія Кубертена with єдність у різноманітті Ніцше / Р. М. Поліщук // Молодий вчений. – 2019. – № 5.
32. Поліщук Р. М. Національний спорт як навчальний курс та його світоглядно-філософське значення / Р. М. Поліщук // Молодий вчений. – 2020. – №4. – С. 528–532.
33. Поліщук Р. М. Національна культура і спорт / Поліщук Р. М. // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. – Львів, 2021. – Вип. 34. – С. 75–82.
34. Поліщук Р. М. Етноантропологічні засади культури тіла та їх значення для спорту Поліщук Р. М. // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. – Львів, 2021. – Вип. 38. – С. 98–104.
35. Поліщук Р. М. Політика і спорт: ідеологія, імідж, ідентичність / Р. М. Поліщук // Молодий вчений. – 2019. – №5. – С. 339–345.
36. Поліщук Р. М. Сакральні мотиви спорту / Поліщук Р. М. // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2022. – Вип. 32. – С. 87–90.
37. Поліщук Р. М. Феномен спорту у дослідженні Г. Плеснера / Р. М. Поліщук // Молодий вчений. – 2019. – № 8. – С. 183–188.
38. Поліщук Р. М. Фізична культура античного світу: філософський погляд / Р. М. Поліщук // Молодий вчений. – 2018. – № 2. – С. 491–495.
39. Поліщук Р. М. Філософські аспекти тіловиховання: від Відродження до Нового часу / Р. М. Поліщук // Молодий вчений. – 2020. – № 5. – С. 277–282.
40. Поліщук Р. Сакральні мотиви спорту / Р. Поліщук // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2002. – Вип. 32. – С. 87–90.

41. Поліщук Р. Спорт як квазірелігія / Ростислав Поліщук // Філософські обрії сьогодення : зб. тез доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Берегової Г. Д. – Херсон : ДВНЗ "ХДАУ", 2019. – С. 137–139.
42. Поліщук Р. М. Спорт як соціокультурний феномен / Р. М. Поліщук // Дні науки філософського факультету 2020 : тези щоріч. Всеукр. наук. конф. / відп. за випуск Л. В. Рижак, Н. І. Жигайло, Б. В. Ткачук. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. – С. 57–58.
43. Приступа Є. Гопак – танець чи двобій / Євген Приступа // Спортивна газета. – 1990. – № 132.
44. Приступа Є. Н. Народна фізична культура українців / Є. Н. Приступа. – Львів : УСА, 1995. – 254 с.
45. Приступа Є. Н. Українські народні ігри : монографія / Є. Н. Приступа, В. І. Левків, О. В. Слімаковський. – Львів : ЛДУФК, 2012. – 432 с.
46. Проблеми теорії ментальності / відповід. ред. НАН України М. В. Попович. – Київ : Наукова думка, 2006. – 408 с.
47. Психологічний словник / [авт.-уклад.: В. В. Синявський, О. П. Сергеєнков ; за ред. Н. А. Побірченко]. – Київ : Наук. світ, 2007. – 274 с.
48. Рассел Б. Історія Західної філософії / Б. Рассел. – Київ : 1995. – 759 с.
49. Саїнчук М. Народна гра як презентант традицій і репрезентант культурного коду / М. Саїнчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2016. – № 1. – С. 12–16.
50. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс / В. Г. Скотний. – Київ, 2005. – 576 с.

51. Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін : навч.-метод. посіб. / уклад.: О. О. Момот, Є. Ю. Шаповал, Ю. В. Зайцева, С. М. Новік ; Полт. нац. пед. ун-тет імені В. Г. Короленка – Полтава : Видавець Шевченко Р. В., 2019. – 147 с.
52. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт. – Київ : Основи, 1994. – 224 с.
53. Сова А. Кирило Трильовський: основні віхи життя / Андрій Сова // Країна Спорту. Студентський часопис ЛДУФК. Спецвипуск: Кирило Трильовський (1864–1941) видатний діяч українського спортивно-гімнастичного руху. – Львів, 2014. – 20 черв. – С. 4–5.
54. Сова А. Оксана Суховерська – провідниця української жіночої руханки і ритміки / Андрій Сова // Шлях Перемоги. – Київ–Лондон–Мюнхен–Нью-Йорк–Торонто, 2018. – 11 квітня. – Чис. 15(3328). – С. 7.
55. Сова А. Сини Івана Франка – перші у нашому краї фахівці з руханки та змагу / А. Сова, Я. Тимчак // Універсум. Журнал політології, футурології, економіки, науки та культури. – Львів, 2016. – № 7–8 (273–274). – Лип.–серп. – С. 27–29.
56. Сова А. Степан Гайдучок – творець та літописець історії українського тіловиховання / Андрій Сова // Шлях Перемоги. – Київ–Лондон–Мюнхен–Нью-Йорк–Торонто, 2018. – 14 березня. – Чис. 11(3324). – С. 7.
57. Сова А. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / Андрій Сова, Ярослав Тимчак ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Львів : ЛДУФК ; Апріорі, 2017. – 232 с.

58. Старков В. А. Традиційна ігрова культура населення України / Валерій Старков ; НАН України, Ін-т української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Київ : Ін-т української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2009. – 400 с.
59. Сторі Д. Теорія культури та масова культура / Джон Сторі. – Київ : Акта. – 362 с.
60. Тиллих П. Избранное. Теология культуры / П. Тиллих ; пер. с англ. ; сост. С. Я. Левит, С. В. Лёзов. – Москва : Центр гуманитарных инициатив, 2015. – 352 с.
61. Тимчак Я. В. Архаїчні релігійно-культурові обрядові форми рухової (фізичної) культури та їх давньоукраїнські прояви – ігрища / Я. В. Тимчак // Українська тіловиховна традиція. – Львів, 2020. – Вип. 1. – С. 14–25.
62. Тимчак Я. В. Ігрища – давньоруська форма змагальної діяльності / Тимчак Я. В. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Харьков, 1999. – № 8. – С. 52–55.
63. Тимчак Я. В. Концепція природності як основа уявлення про здоровий спосіб життя в цивілізаціях Сходу та Заходу / Я. В. Тимчак // Здоровий спосіб життя : зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 9. – С. 45–47.
64. Тимчак Я. В. Особливості військово-фізичного виховання в Україні (з найдавніших часів до кінця XIII століття) / Я. В. Тимчак // Спорт і національне відродження : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Львів, 1993. – Ч. 1. – С. 98–101.
65. Тимчак Я. Світоглядні засади тіловиховання (фізичного виховання і спорту) : навч. посіб. / Ярослав Тимчак. – Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2020. – 96 с.

66. Українська журналістика в іменах / за ред. М. М. Романюка. – Львів, 1996. – Вип. 3. – 424 с.
67. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди ; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – Київ : Абрис, 2002. – Т. 6. – 742 с.
68. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі / Віктор Франкл ; пер. з англ. О. Замойської. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 160 с.
69. Чепач В. Спорт і медіа: амбівалентність та взаємодія / Вікторія Чепач, Ростислав Поліщук // День студентської науки : зб. матеріалів щоріч. студент. наук. конф. – Львів : ЛДУФК, 2018. – С. 31–33.
70. Читанка з історії філософії : у 6-ти книгах. – Київ, 1993.
71. Andrés Horacio Reggiani. Eugenics and physical culture: Biotypology, sports and the body in Latin America, 1930s-1940s / Andrés Horacio Reggiani // Contemporanea, Rivista di storia dell'800 e del '900". – 2018. Vol. 3. – P. 325–350.
72. Bale J. Post-Olympism?: Questioning Sport in the Twenty-First Century / Bale John, Christensen, Mette Krogh. – Bloomsbury Academic, 2004. – 276 p.
73. Christian A. Reflections on Popular Culture and Philosophy / Christian A. // Kriterion. Journal of Philosophy. – 2021. – Vol. 35, N 4. – P. 335–357.
74. Decker Wolfgang (Cologne). Akoniti / Decker Wolfgang (Cologne) // Brill's New Pauly, Antiquity volumes edited by: Hubert Cancik, Helmuth Schneider, English Edition by: Christine F. Salazar, Classical Tradition volumes edited by: Manfred Landfester, English Edition by: Francis G. Gentry. Consulted 12 November 2019.

75. Durand M. Agon dans les tragédies d'Eschyle / Durand M. – Paris : L'Harmattan, 2005. – 24 p.
76. Eco U. Faith in Fakes: Travels in Hyperreality / Eco U. – London, 1998. – P. 159–165.
77. Eichberg H. The Enclosure of the Body – On the Historical Relativity of 'Health', 'Nature' and the Environment of Sport / Eichberg Henning // Journal of Contemporary Histor. – 1986. – Vol. 21, N 1. – P. 99–121.
78. Eichberg H. Body Culture and Democratic Nationalism: 'opular Gymnastics in 19th-century Denmark / Eichberg Henning // International Journal of the History of Sport. – 1995. – Vol. 12(2). – P. 108–124.
79. Guttmann A. From Ritual to Record: The Nature of Modern Sports / Guttmann Allen. – New York : Columbia University Press, 1978. –198 p.
80. Kramer H.J. Arete bei Platon und Aristoteles / Kramer H.J. – Amsterdam, 1967.
81. William J. Morgan. The Philosophy of Sport: A Historical and Conceptual Overview and a Conjecture Regarding Its Future / William J. Morgan // Hand book of Sports Studies. – London : Sage, 2003. – P. 205–212.
82. Philip G. Zimbardo. Psychology and Life / Philip G. Zimbardo. – Twelvth edition, 1988.
83. Polischuk R. The development of physical education and sports in parallel with the forms of axial productivity of society / Polischuk Rostyslav // Integration of traditional and innovative scientific researches: global trends and regional aspect: collective monograph. – 3rd ed. – Riga : Baltija Publishing, 2020. – P. 66–85.

84. Polishchuk R. Culture of the XXI century: football as a quasi-religion in the "secular age" / Polishchuk Rostyslav // International Scientific Conference Relevant Issues of the Development of Science in Central and Eastern European Countries: Conference Proceedings, September 27th, 2019. – Riga : Baltija Publishing, 2019. – P. 173–176.
85. Polishchuk R. Philosophical-anthropological and socio-philosophical vision of sport / Rostyslav Polishchuk // European philosophical and historical discourse. – 2019. – № 3. – P. 93–100.
86. Silvana V.G. Strong mothers make strong children: sports, eugenics and nationalism in Brazil at the beginning of the twentieth century / Silvana Vilodre Goellner, Sebastião Josué Votre, Maria Claudia Brandão Pinheiro // Sport, Education and Society. – 2012. – Vol. 17(4). – P. 555–570.
87. Sogawa T. Ethnic Sport, its Concept and Research Perspectives / Sogawa Tsuneo // International Journal of Sport and Health Science. – 2006. – Vol. 4. – P. 96–102.
88. Waldo E. Sweet, Sport and Recreation in Ancient Greece: A Sourcebook with Translations. Foreword by Erich Segal / Waldo E. – New York : Oxford University Press, 1987. – 281 p.
89. Wann D. L. Sport fans: The psychology and social impact of spectators / Wann D. L., Melnick M. J., Russell G. W., Pease D. G. – New York : Routledge, 2001.
90. Wong G. M. Essentials of sport law / Glenn M. Wong. – An imprint of ABC-CLIO, LLC., 2010. – 885 p.
91. Zeigler E. F. How sport and physical activity education could contribute to human survival / Zeigler E. F. – Bloomington, IN : Trafford, 2011. – 244 p.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

<http://elib.nplu.org/>

Бібліотека «Культура України»

<http://esu.com.ua/>

Енциклопедія сучасної України

<http://etnolog.org.ua/>

Інститут мистецтвознавства,
фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського НАНУ

<http://izbornyk.org.ua/>

Бібліотека текстів з історії
української культури, першоджерела
з історії української літератури
та мови, історії України

http://kultura.ho.ua/books_ku.html

Культурологічна бібліотека

<http://poetry.uazone.net/>

Бібліотека української поезії

<http://repository.ldufk.edu.ua>

Репозитарій Львівського державного
університету фізичної культури
імені Івана Боберського

<http://www.lsl.lviv.ua/>

Львівська національна наукова
бібліотека України імені В. Стефаника

<http://www.nbuv.gov.ua/>

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

<https://photo-lviv.in.ua/>

Фотографії старого Львова

[http://www.sportspectator.com/
fancentral/sportsglossary.html](http://www.sportspectator.com/fancentral/sportsglossary.html)

Sports Glossary

Навчальне видання

ПОЛІЩУК Ростислав Миколайович

НАЦІОНАЛЬНИЙ СПОРТ

Методичні настанови

Випусковий редактор

Оксана БОРИС

Редактори

Єлизавета ЛУПИНІС, Ольга ГРОМИК

Комп'ютерне верстання і дизайн **Степана ОСІНЧУКА**

Підписано до друку 14.06.2022. Формат 60×84/16.

Папір офсет. Гарнітура Source Serif. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 3,49. Обл. вид. арк. 2,05

Наклад 100 прим. Зам. № 249.

імені Івана Боберського

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

Редакційно-видавничий відділ

79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11

тел. +38 (032) 261-59-90

<http://www.ldufk.edu.ua/>

e-mail: redaktor@ldufk.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
та книгорозповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 6963 від 5.11.2019 р.

Друк

ФОП ГНІДЬ Я. Б.

79069, Львівська обл., м. Львів,

вул. Шевченка, 352/34

Полщук Ростислав Миколайович

Кандидат філософських наук,
доцент кафедри олімпійської освіти
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського.
Філософ, культуролог. Член філософської
комісії Наукового товариства ім. Шевченка.

*Напрями наукових досліджень: філософія
культури, філософська антропологія,
філософські аспекти фізичної культури і спорту.*